

TATABÁNYA HŐSÉG- ÉS UV-RIASZTÁSI RENDSZERE

/ A probléma

Tatabánya jelenleg és a jövőben is két komoly, az éghajlatváltozással kapcsolatos kihívással néz szembe, amely nagyfokú alkalmazkodást tesz szükségessé: a hőhullámok (a városi hősziget hatása) és a környező régiót fenyegető erdőtüzek, illetve a lakosság egészségét veszélyeztető hatások (légszennyezés), amelyet az extrém magas hőmérsékletek és szárazság generálnak.

/ A megoldás

Tatabánya városa elkötelezte magát a környezetvédelem ügye és lakosai egészségének védelme mellett, és a következő terveket készítette:

- » Környezetvédelmi Oktatási Akcióterv (2005),
- » Klímaváltozás Városi Stratégiája (2007), Klímaváltozás Akcióterve (2014)
- » Hőhullámokkal és Extrém UV-sugárzással összefüggő tatabányai riasztási terv (2008)
- » Smart Sun oktatási program
- » Tűzoltóság Kapacitásfejlesztése.

A 2014-től életbe lépő Klímaváltozás Akcióterve egy átfogó megközelítésre alapoz, amely mind a hatások enyhítését, mind az alkalmazkodást célul tűzte ki, és amely révén az éghajlatváltozás szempontjai a döntéshozatalra is kihatnak. Az alkalmazkodás fontos szerepet kap az önkormányzat által szervezett programokban.

A helyi hőségriasztási rendszert és a Smart Sun oktatási programot arra tervezték, hogy a magas hőmérséklet és UV-sugárzás káros hatásaitól megvédje a lakosságot. A rendszer konkrét céljai, hogy:

- » növelje a lakosság tudatosságát a hőhullámok egészségügyi kockázataival kapcsolatban, illetve terjessze azokat a hatékony önvédelmi intézkedéseket, amelyek révén a magas hőmérséklettel szemben védekezni lehet;
- » csökkentse a magas hőmérséklet káros hatásainak kitett lakosok számát, illetve arról informáljon, hogy hogyan lehet csökkenteni a káros egészségügyi hatásokat;
- » erőforrásokat takarítson meg azzal, hogy a megelőzésre és nem a következmények kezelésére helyezi a hangsúlyt.

Amikor extrém meleg időjárást jeleznek előre, életbe lép a hőhullámokra és UV-sugárzásra vonatkozó protokoll. Az előrejelzést high-tech előrejelző módszerekkel készítik. A protokoll olyan intézkedéseket is tartalmaz, amelyek keretében tanácsokkal segítik a lakosságot abban, hogy hogyan tudnak felkészülni a küszöbön álló hőhullámra. A legfontosabb szempont, hogy az információ különböző csatornákon, gyorsan jusson el a lakossághoz. Hőhullám prognosztizálása esetén az ÁNTSZ-t is értesítik. A lakosság, az intézmények, az egészségügyi szervezetek és a média számára 30 percenként frissített információkat adnak ki, amelyeket különböző médiumokon keresztül juttatnak célba: ehhez a helyi és a regionális médiát is igénybe veszik. Más csatornákon keresztül – a város honlapján közzétett információkkal, illetve a hatóságoknak, intézményeknek, állami hivataloknak és munkaadóknak kiküldött levelek és faxok formájában – is terjesztik az információkat.

A riasztási rendszer mellett vizet biztosítanak a közterületeken, a parkokat és az utcákat gyakrabban locsolják, a közlekedést felügyelik és segítséget nyújtanak a beteg és időskorúak számára.

A Smart Sun oktatási program keretén belül tájékoztatják a különösen veszélyeztetett csoportokat (pl. csecsemők és szülei, kisgyermek, idős és betegek) a hőhullám veszélyeiről és a nap okozta káros hatásokról, illetve információt nyújtanak arról, hogy milyen egyszerű, de hatékony intézkedésekkel lehet védekezni és más embereken is segíteni a felnőttek számára a munkakörnyezettel kapcsolatos jogaikról is tájékoztatást adnak, különösképp abban az esetben, ha szabadtéri munkáról van szó.

A tűzoltóság kapacitásának kiépítésére irányuló program során a város speciális képzést és eszközöket biztosított a tűzoltóság számára; javította az úthálózat minőségét az erdős területeken, így tűz esetén ezek jobban megközelíthetőek; a tüzesetek korai felderítésére alkalmas megfigyelő állásokat és kamerarendszereket telepített; illetve a vészhelyzetek esetén életbe lépő, jól-menedzselt rendszereket alakított ki. A tűzindexálási rendszer használata további segítséget jelent a tűzoltóság számára az eseményekre történő felkészülés és reagálás terén.

A hőség- és UV-riasztási rendszer 22 szervezet, köztük a helyi rendőrség, a mentőszolgálat, a polgárőrség, a helyi tűzoltóság, katasztrófavédelem, kórházak vízművek és iskolák, szoros együttműködésére és részvételére épít.

A terv előkészítése során kiterjedt konzultációt folytattak az érdekelt felekkel, amelybe minden fontosabb városi testületet, az ÁNTSZ-t, az iskolákat, a betegek és öregek ápolásával foglalkozó intézményeket, a helyi kórházakat, mérnököket, közműszolgáltatókat is bevonták.

Tatabánya lakosai három olyan csoportot (Lakosok Csoportja, Helyi Diáktanács, Helyi Klímacsoport) hoztak létre, amelyek számos egyéb tevékenységük mellett megalkottak egy hő- és UV-riasztási és UV-riasztási programot, a helyi klímastratégia fejlesztését támogató teameket alakítottak, tendereket hirdettek meg az ott-

honok energiahatékonyságának javítására, a kibocsátás csökkentésére irányuló célokat határoztak meg, illetve oktatási és információs programokat valósítottak meg.

/ Mit tanulhatunk?

Az eset jó példát nyújt az elkötelezett városvezetésre, az érintettek bevonására, és arra, hogy mindez hogyan eredményezi az adaptációs program sikerét. Tulajdonképpen a teljes lakosságot elérni a program.

A tatabányai riasztási terv a fentről lefelé és a lentől felfelé ható megközelítések integrációja révén jött létre, amelyet a Magyar Tudományos Akadémia Szociológiai Intézetének segítségével hoztak létre. Tatabánya város folyamatos támogatást nyújtott az akadémia által javasolt kezdeményezések számára, és a civil társadalom támogatása révén a környezetvédelemhez és a klímaváltozáshoz kapcsolódó problémákat is jobban lehet menedzselni.

Egyre több lakos van tisztában azzal, hogy mi a teendő riasztás idején. A város kb. 150 intézménye vészhelyzet esetén a tervek szerint reagál az Önkormányzati Hivatalból indított riasztásra.

A tatabányai kezdeményezés a „Klímaváltozás és közegészségügy kihívásai: a régiók bevonása” elnevezésű, európai szintű konferencián, az adaptáció kategóriájában első díjjal jutalmazták.

A helyi és a regionális katasztrófavédelmi egységek megerősítésével csökkenteni lehetett a tüzek okozta károk nagyságát és a tűzoltók veszteségeit. Fontos mellékhatás, hogy az intézkedések révén más természeti kockázatok, pl. viharok és árvizek hatásait is könnyebben lehet kezelni, az ilyen eseményekre pedig a klímaváltozás modelljei alapján egyre gyakrabban fog sor kerülni.

Az esetleírást készítette: GHGA